

Likestillings- og
diskrimineringsombudet

Vår ref.:
11/2143

Dato:
04.03.2013

Ombudets uttalelse

Klager mener Advokatene Hellenes, Aune, Sveen & Jølberg DA ikke oppfyller kravet til universell utforming etter diskriminerings- og tilgjengelighetsloven § 9, fordi virksomheten har en trapp i inngangspartiet som gjør at personer med rullestol ikke kommer inn.

Likestillings- og diskrimineringsombudet har kommet frem til at Advokatene Hellenes, Aune, Sveen & Jølberg DA ikke bryter plikten til universell utforming i diskriminerings- og tilgjengelighetsloven § 9, da Advokatene Hellenes, Aune, Sveen & Jølberg DA har sannsynliggjort at en utbedring av inngangspartiet vil være uforholdsmessig byrdefullt på nåværende tidspunkt.

Saksnummer: 11/2143

Lovgrunnlag: Diskriminerings- og tilgjengelighetsloven § 9

Dato for uttalelse: 12. oktober 2012

Sakens bakgrunn

Ombudet har mottatt klage på manglende universell utforming av flere virksomheter i Larvik sentrum. Denne saken gjelder kontoret til Advokatene Hellenes, Aune, Sveen & Jølberg DA i Torvet 11. Det hevdes at inngangspartiet til virksomheten er utformet slik at bevegelseshemmede ikke kommer inn i lokalene til virksomheten.

Inngangspartiet til kontoret har tre trappetrinn. Inngangspartiet befinner seg i en bakgård som rommer flere parkeringsplasser. Det er en bratt helling på veien som går opp og inn til selve bakgården, og inngangspartiet befinner seg på bygningens hjørne øverst i denne bakken.

Rettslig grunnlag

Ombudet har kompetanse til å gi uttalelse om et forhold er i strid med diskriminerings- og tilgjengelighetsloven, jf. diskrimineringsombudsloven § 3 tredje ledd, jf. § 1 annet ledd nr. 3.

Denne saken reiser spørsmål om virksomheters plikt til å sikre universell utforming etter diskriminerings- og tilgjengelighetslovens § 9.

Diskriminerings- og tilgjengelighetslovens § 9 tredje ledd pålegger offentlige og

private virksomheter rettet mot allmennheten en plikt til å sikre universell utforming av virksomhetens alminnelige funksjon.

Med universell utforming menes tilrettelegging av hovedløsningen i de fysiske forholdene slik at virksomhetens alminnelige funksjon kan benyttes av flest mulig, jf. § 9 andre ledd. Dette betyr at virksomhetens fysiske fasiliteter, som skal benyttes av allmennheten (kundene), skal tilrettelegges på en slik måte at flest mulig får tilgang til de tjenester virksomheten tilbyr. Det er hovedløsningen som skal være gjenstand for tilrettelegging. Det vil derfor være i strid med bestemmelsen at det lages egne innganger, områder eller lignende for bestemte grupper.

Plikten til universell utforming rekker så langt det ikke medfører en uforholdsmessig byrde for virksomheten, se § 9 tredje ledd. Ved den konkrete uforholdsmessighetsvurderingen vil den positive effekten og viktigheten av tilretteleggingen måtte veies mot kostnader og andre former for belastning tilretteleggingen medfører. Lovgiver har bestemt at det særlig skal legges vekt på:

1. tilretteleggingens effekt for å nedbygge funksjonshemmende barrierer (nytte vs kostnad)
2. om virksomhetens funksjon er av offentlig art
3. de nødvendige kostnadene ved tilretteleggingen
4. virksomhetens ressurser
5. sikkerhetsmessige hensyn
6. vernehensyn

Dersom ombudet kommer til at det er en uforholdsmessig byrde å sikre universell utforming, betyr ikke det at virksomheten kan la være å foreta seg noe. Virksomheten er uansett forpliktet til å jobbe for best mulig tilgjengelighet for personer med nedsatt funksjonsevne.

Etter diskriminerings- og tilgjengelighetslovens § 13 vil det være opp til innklagede å sannsynliggjøre at det ikke har forekommet diskriminering i strid med loven, dersom det foreligger omstendigheter som gir grunn til å tro at diskriminering har skjedd.

Ombudets vurdering

Ombudet vil innledningsvis fastslå at Advokatene Hellenes, Aune, Sveen & Jølberg DA er en virksomhet som har plikt til å sikre at virksomhetens hovedløsninger er universelt utformet etter diskriminerings- og tilgjengelighetslovens § 9. Virksomheten har derfor plikt til å tilrettelegge de deler av virksomhetens lokaler som benyttes av allmennheten på en slik måte at flest mulig, uavhengig av individuelle forutsetninger, vil ha tilgang til virksomhetens tjenester og service.

Det første ombudet må ta stilling til er om det påklagede forhold,

inngangspartiet til Advokatene Hellenes, Aune, Sveen & Jølberg DA, tilfredsstillt kravet til universell utforming.

Er inngangspartiet til Advokatene Hellenes, Aune, Sveen & Jølberg DA i tråd med kravet til universell utforming?

Ombudet tar ikke stilling til om virksomheten som sådan er universelt utformet. Det ombudet skal ta stilling til er om inngangspartiet til Advokatene Hellenes, Aune, Sveen & Jølberg DA tilfredsstillt kravet til universell utforming. Standard Norge har utarbeidet veileder for universell utforming av nye byggverk. I vurderingen av hva som er universell utforming, tar ombudet utgangspunkt i disse veiledende anbefalingene, også hvor virksomheter holder til i eldre bygg.

Ombudet viser til at det følger av NS 11001 1:2009 punkt 7.4 at:

"[...] Det skal ikke være nivåforskjeller mellom gulv ute og gulv inne ved inngangspartiet. Hvis døren har terskel skal den ikke bygge mer enn 25 mm over gulvnivå [...]"

Inngangspartiet til Advokatene Hellenes, Aune, Sveen & Jølberg DA består av en trapp med tre trappetrinn. Dette gjør det vanskelig for rullestolbrukere å komme inn hovedinngangen på egenhånd.

Følgelig er inngangspartiet til Advokatene Hellenes, Aune, Sveen & Jølberg DA ikke universelt utformet.

Ombudet må derfor vurdere om Advokatene Hellenes, Aune, Sveen & Jølberg DA har dokumentert at det foreligger omstendigheter som medfører at det vil være en uforholdsmessig byrde å sikre universell utforming av virksomhetens inngangsparti.

Vil krav om universell utforming av inngangspartiet være en uforholdsmessig byrde?

Det er virksomheten som har bevisbyrden for at det vil være en uforholdsmessig byrde å gjøre inngangspartiet universelt utformet.

Verken lovteksten eller forarbeidene gir noen presis angivelse på hvilke krav som skal stilles til inngangsparti. Ombudet finner imidlertid veiledning i kravene til generelle tilrettelegging i Forskrift om tekniske krav til byggverk (TEK 10). Ombudet vil bemerke at TEK 10 gjelder nye bygninger, men at forskriften vil være veiledende for eldre bygg. I henhold til § 12-18 (2) i TEK 10 så skal en rampe ha en stigning på maksimum 1:20. For en strekning på under 3,0 m kan stigningen være maksimum 1:12.

På bakgrunn av bildedokumentasjon fremlagt i saken mener ombudet at det foreligger tre alternative muligheter for å bygge rampe utenfor virksomhetens

inngangsparti.

To av disse alternative mulighetene for å bygge rampe er enten langs veggen til høyre for inngangen, altså i bakgården, eller langs veggen til venstre for inngangen, altså i oppkjørselen til bakgården. Virksomheten har dokumentert at terrenget langs veggen til høyre faller 34 cm per 6 meter. En rampe på 6 meter vil her ha en stigning på mer enn 1:20. I tillegg må påregnes stigning fra bakkenivå og opp til inngangsdøren. En rampe på under 3,0 m vil da ha en stigning på mer enn 1:12. Ombudet finner ut ifra de vedlagte bildene i saken å legge til grunn at hellingen i terrenget medfører at det ikke lar seg gjøre å bygge en rampe som tilfredsstiller kravene i § 12-18 (2). Bakgården er heller ikke stor nok til å romme en rampe som har en stigning på maksimum 1:20. Ombudet har for øvrig merket seg at en slik rampe også ville ha tatt bort to parkeringsplasser i bakgården, hvilket ville fått betydning for uforholdsmessighetsbegrensingen i dtl. § 9 tredje ledd. Langs veggen mot venstre er hellingen betraktelig brattere, og hellingen varer ned til kryssende vei. Ombudet legger til grunn at heller ikke her vil en rampe ha en stigning som tilfredsstiller kravene i § 12-18 (2).

Alternativ tre skisserer en rampe som strekker seg rett ut fra bygningen og tvers over gårdsplassen. Ombudet har merket seg at gårdsplassen rommer flere parkeringsplasser.

Likestillings- og diskrimineringsnemnda har i sin praksis lagt til grunn at fram til det foreligger forskrifter med krav om oppgradering av eksisterende bygninger til en standard som svarer til universell utforming, så er det kun mindre tiltak som kan pålegges etter dtl. § 9. I sak 40/2010 uttaler Nemnda:

"[...] forarbeidene er svært klare på at lovgiver ønsker en skrittvis oppfyllelse av kravet om universell utforming. Etter Nemndas oppfatning får dette først og fremst betydning for anvendelsen av forholdsmessighetsbegrensingen i dtl. § 9, ved at de tiltak som kan pålegges for eksisterende bygninger, må være enkle tiltak.»

I uforholdsmessighetsvurderingen av hvilke tiltak som kan pålegges virksomheter i eldre bygg la Nemnda blant annet vekt på at tiltakene vil måtte oppfylles uten større økonomiske investeringer og uten de samfunnsmessige prioriteringene som skal foretas ved utarbeidelsen av forskrifter etter plan- og bygningsloven.

Virksomheten har opplyst at det i dag er 6-7 parkeringsplasser inne i gården, og at fire av disse tilfaller virksomheten. På kveldstid og i helger benytter leietakerne gården som parkering. Virksomheten har estimert at etablering av parkeringsplass andre steder vil anslagsvis koste kr 100 000 per plass.

På bakgrunn av den bildedokumentasjon som er fremlagt i saken finner ombudet at en slik rampe vil sperre gårdsplassen og de fleste av

parkeringsplassene vil bli blokkert. Ombudet finner i dette tilfellet at installering av en slik rampe ikke vil være iverksettelse av enkle tiltak, og således ikke et tiltak som på nåværende tidspunkt kan pålegges virksomheten.

Virksomheten viser for øvrig også til at Torvet 11 er en verneverdig bygning. Noe som også vil ha betydning for inngrep som kan foretas i bygningsmassen, jf. dtl. § 9 tredje ledd.

Selv om en fullstendig utbedring vil være uforholdsmessig i dette tilfellet, vil ikke virksomheten være fritatt fra å foreta utbedringer. Virksomheten er fremdeles forpliktet til å finne den "nest beste" løsningen.

Ombudet viser til forarbeidene til diskriminerings- og tilgjengelighetsloven side 126, hvor det fremgår at:

"[...] kravet til universell utforming ikke bortfaller dersom hovedløsningen ikke kan tilrettelegges. I slike tilfeller må plikten ivaretas ved at den beste alternative løsning velges".

Ombudet vil understreke viktigheten av at virksomheten gjør så mye som mulig for å sikre ikke- stigmatiserende og inkluderende løsninger. Ombudet påpeker at virksomheten plikter å arbeide aktivt og målrettet for å fremme universell utforming innenfor virksomheten, jf. dtl. § 9 første ledd.

Konklusjon

Likestillings- og diskrimineringsombudet har kommet frem til at Advokatene Hellenes, Aune, Sveen & Jølberg DA ikke bryter plikten til universell utforming i diskriminerings- og tilgjengelighetsloven § 9, da Advokatene Hellenes, Aune, Sveen & Jølberg DA har sannsynliggjort at en utbedring av inngangspartiet vil uforholdsmessig byrdefullt på nåværende tidspunkt.

Oslo, 12.10.2012

Sunniva Ørstavik, likestillings- og diskrimineringsombud.